

**Людмила Петришин,**  
*професор, доктор педагогічних наук,  
професор кафедри соціальної роботи  
та соціальної педагогіки  
Тернопільського національного педагогічного  
університету імені Володимира Гнатюка*

**Блащак Ольга**  
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,  
спеціальності 231 Соціальна робота,  
факультету педагогіки і психології,  
Тернопільського національного педагогічного  
університету імені Володимира Гнатюка*

## **ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

**Анотація.** У роботі обґрунтовано актуальність розвитку креативності майбутніх соціальних працівників як головної складової їх професійної спроможності в умовах перетворення сучасного суспільства. Однозначно доведено, що сутність креативності як інтегративної якості особистості забезпечує здатність до творчого розв'язання професійних завдань. Визначено основні напрями розвитку креативності у процесі професійної підготовки, зокрема використання інтерактивних методів навчання, проєктної діяльності, тренінгових технологій, створення проблемно-орієнтованого освітнього середовища та розвитку рефлексивних умінь. Запропоновано системне поєднання зазначених напрямів з метою формування конкурентоспроможного фахівця соціальної сфери.

**Ключові слова:** креативність, майбутні соціальні працівники, творчість, компетентність.

**Виклад основного матеріалу.** У сучасному суспільстві збільшується потреба у фахівцях соціальної сфери, які зможуть швидко адаптуватися та гнучкі до змін і матимуть змогу діяти в умовах невизначеності, при цьому зростає велика кількість спільних проблем, зокрема пов'язаних із міграцією, соціальною нерівністю, наслідками кризових явищ та війни. За умов ведення військових дій, особливого ваги набуває розвиток креативності майбутніх соціальних працівників, адже їхня фахова діяльність передбачає постійну взаємодію з різними категоріями населення, вирішення нестандартних життєвих обставин та пошук

індивідуальних підходів до кожного клієнта у вирішенні складних наслідків впливу війни. Як зазначає С. Гончаренко, сучасна освіта повинна бути спрямована не лише на передачу знань, а й на розвиток творчого потенціалу особистості [1, с. 155].

Креативність це не тільки навичка гарно писати вірші чи малювати, це значно складніший процес, адже це здатність людини мислити нестандартно, вміти дивитись на речі під різними кутами та шукати рішення проблеми оригінально і незвично для інших. У науковій теорії і практиці категорія креативності розглядається як спроможність до пошуку та творення нових задумів, цікавих підходів і нестандартних рішень, а у контексті професійної підготовки соціальних працівників вона виступає важливою частиною вмінь, що забезпечує ефективність соціальної допомоги та підтримки клієнтів [2].

Однією з головних сфер розвитку креативності є використання інтерактивних форм навчання. Пометун О., Пироженко Л. чітко визначають, що «організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і умінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва» [3, с.11].

Вважаємо, що використання інтерактивних форм у процесі розвитку креативності майбутніх соціальних працівників є необхідним, адже в їх основі лежить використання в освітньому процесі таких методів як: воркшоп, вебінар, мозковий штурм, дискусії, дебати, кейс-методи, рольові ігри та тренінгові вправи, застосування яких сприятиме розвитку креативного мислення, формуватиме вміння аналізувати ситуації та знаходити альтернативні шляхи розв'язання проблем.

Основоположними напрямками системного розвитку креативності, як особистісної властивості майбутніх соціальних працівників, на нашу думку виступають: *проблемно-орієнтований, мотиваційно-творчий, мультидисциплінарний.*

Аналізуючи проблемно-орієнтований напрям слід звернути увагу, що це сучасний освітній трендовий підхід, у якому навчання будується навколо вирішення реальних, складних проблем, аналізу реальних кейсів, а не просто опанування теоретичних знань [1; 2]. Така взаємодія створює умови, коли викладач ініціює проблемні ситуації, а студенти намагаються знайти шляхи їх вирішення, що розвиває інтелектуальні здібності та самоефективність, тому на нашу думку для системного розвитку

креативності цей напрям є просто необхідний, і відповідно є основоположним для розвитку майбутніх соціальних працівників.

Виділяючи засоби розвитку креативності проблемно-орієнтованого напрямку варто звернути увагу на використання проєктних та тренінгових методик. Сисоєва С. конкретизує: «проєкція, яка обумовлена активністю особистості, її сприйняттям, – це не просто механічний процес накладання суб'єктивного в процесі формування дії або проєкція у власно, му значенні цього слова, а органічно вплетений у дію фактор, який визначає ефект будь-якого зовнішнього впливу. Таким чином, проєктивні методики є прийомами опосередкованого вивчення особистості, які базуються на створенні сприятливих умов, специфічної, пластичної стимулюючої ситуації для прояву тенденцій, установок, емоційних станів і інших особливостей особистості» [4, с. 264].

Зокрема, у процесі реалізації суспільних проєктів здобувачі освіти набувають досвіду планування, організації й оцінювання наслідків своєї діяльності. Вони навчаються працювати в команді, створювати нові ідеї генеруючи їх з безліч інших, розробляти нестандартні та інноваційні рішення суспільних проблем. При цьому проєкти полегшують брати на себе відповідальність за наслідки своїх дій і розвиток навичок критичного мислення. Це дозволяє поєднувати теоретичні знання з практичними навичками, що є важливим для підготовки хорошого фахівця.

Вагомим складником проблемно-орієнтованого напрямку розвитку креативності виступають тренінгові технології, які спрямовані на розвиток креативного мислення, емоційного інтелекту, комунікативних навичок та навичок саморегуляції. Вони надають можливість впроваджувати реальні ситуації соціальної роботи та відпрацьовувати різні поведінкові стратегії, які стануть у пригоді майбутнім соціальним працівникам у майбутньому [5]. Коли здобувач освіти практикує набуті навички, інформація не лише запам'ятовується, а й легко відтворюється, тому, їм буде легко зреалізувати у реаліях професійної діяльності.

Наступним, напрямом є мотиваційно-творчий, оскільки прагнення до самовираження, пошук нових ідей та прагнення до самовдосконалення є основними для розвитку креативності. Коли здобувачі освіти виявляють інтерес і усвідомлюють сенс у тому, що вони роблять, їхнє навчання стає більш ефективним та продуктивним. Тому важливо не лише передавати знання, а й сприяти самостійному мисленню та творчим підходам. У процесі фахової підготовки необхідно створювати навчальне середовище, де здобувачі освіти можуть вільно висловлювати свої думки, не боятися

помилятися, проявляти ініціативу та експериментувати з різними методами вирішення проблем.

Важливою складовою цього напрямку є розвиток емоційного інтелекту, який дозволяє усвідомлювати власні емоції, керувати ними та розуміти інших, а ще тісно зв'язаний із креативністю [6]. Сильний емоційний інтелект сприяє розвитку емпатії, здатності ставити себе на місце іншого та ефективній міжособистісній взаємодії, що у свою чергу, допомагає краще керувати життєвими та професійними ситуаціями, налагоджувати ефективну комунікацію та підтримувати позитивний клімат у колективі. Окрім того, емоційний інтелект підвищує мотивацію до творчої роботи, сприяє відкритості до нового досвіду та покращує готовності до самовираження. Важливо, що розвиток емоційного інтелекту також сприяє здатності до рефлексії – здатності аналізувати власні дії, почуття та поведінку, робити відповідальні висновки та розвиватися далі. Це особливо важливо для майбутніх соціальних працівників, оскільки їхня робота безпосередньо пов'язана з допомогою людям і вимагає не лише спеціалізованих знань, а й творчого підходу до складних життєвих ситуацій.

Міждисциплінарний напрям особливо важливий у процесі розвитку креативності. Він інтегрує знання з різних галузей таких як: наука, психологія, соціологія, менеджмент і таким чином дозволяє отримати комплексне уявлення про соціальні проблеми та віднайти фахові рішення, що сприяє глибшому розумінню причин, взаємозв'язків та наслідків соціальних явищ, що важливо для професійної роботи соціальних працівників. Міждисциплінарний напрям дозволяє інтегрувати у навчальну діяльність майбутніх соціальних працівників різні методи, підходи та інструменти, тим самим підвищити ефективність соціальної підтримки та адвокації, що в свою чергу сприятиме гнучкості майбутніх соціальних працівників, адаптивності та здатності враховувати численні фактори в процесі професійної діяльності.

**Висновки.** Загалом, розвиток креативності майбутніх соціальних працівників – це складний, багатогранний та довготривалий процес, який не обмежується окремими методами чи підходами. Він вимагає системної організації навчального процесу, поєднання різних педагогічних технологій та активної суб'єкт-об'єктної взаємодії, лише за таких умов можна підготувати фахівців, які будуть не лише компетентними, а й здатними до творчого мислення, адаптації та змін, і які можуть успішно працювати в реальній професійній практиці.

Підсумовуючи зауважимо, що розвиток креативності майбутніх соціальних працівників є однією з найважливіших передумов їхньої професійної підготовки та успішної роботи в сучасному суспільстві. Ключові шляхи досягнення цього включають міждисциплінарне, проблемно-орієнтоване, мотиваційно-творче навчальне середовище, орієнтоване на вирішення проблем, а також достатні ресурси, такі як проекти, навчальні курси та розвиток емоційного інтелекту. Комплексне впровадження означених напрямів сприяє розвитку професійних навичок, розвитку креативного мислення та вихованню конкурентоспроможних фахівців у соціальній сфері. Перспективною відправною точкою для подальших досліджень є розробка ефективних методів розвитку творчої компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі їх фахової підготовки.

### **Список використаних джерел**

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ : Либідь, 2010. 320 с.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.  
<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0054143.pdf>
4. Коваль Л. В. Проектна діяльність у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери. *Педагогічні науки*. 2021. № 2. С. 45–50.
5. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості. Київ : Міленіум, 2006. 344 с. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0054143.pdf>
6. Романова І. Д. Рефлексія як чинник професійного розвитку майбутніх соціальних працівників. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2020. № 1. С. 78–83.

**Дмитро Приймак**

*здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти*

*Український державний університет*

*імені Михайла Драгоманова*

*м. Київ*

### **ПОКЛИКАННЯ ДО СЛУЖІННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА**

*У статті розглянуто питання формування покликання до служіння як важливого елементу професійної ідентичності майбутніх соціальних працівників. Проаналізовано сутність професійного покликання, його*